

Jezus – het Lam van God

Meditaties in de Stille Week 2011

Jezus – het Lam van God

Terwijl velen Hem nog niet kenden, anderen Hem alleen zagen als iemand die hen kwam bevrijden van de Romeinse overheersing, is het Johannes, de Doper bij de Jordaan, die Jezus herkent als *"het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt."* (Joh. 1:19; vgl. 1:36)

Zou Johannes daarbij gedacht hebben aan de twee lammeren die elke dag moesten worden geslacht? Eén lam voor het morgenofer en één voor het avondoffer?

Of heeft hij het paaslamblijfschap in zijn gedachten gehad, dat elk jaar in elk gezin moest worden geslacht en gegeten? Aan het bloed van dat lam, dat gestreken moest worden aan de posten van de deur?

Of zinspeelt Johannes op de profetie van de lijdende Knecht: *"Als een schaap dat naar de slacht wordt geleid, als een ooi die stil is bij haar scheerders deed hij zijn mond niet open."* (Jes. 53:7)

Het is allemaal mogelijk. Maar één ding is zeker: Johannes herkent in Jezus hét Lam dat God zelf heeft gegeven om de zonde van de wereld weg te nemen. Jezus is het Lam, dat de toorn van God tegen de zonde van het hele menselijke geslacht gedragen heeft. Hij draagt die zonde weg. Zoals op Grote Verzoendag de bok de woestijn werd ingestuurd, beladen met de zonde, zo gaat Hij de woestijn van de Godverlatenheid in (Lev. 16) om op Goede Vrijdag aan een houten kruis zijn leven voor heel het menselijke geslacht op te offeren.

Gelukkig is dit niet het einde. In één van zijn visioenen op Patmos ziet Johannes dat het Lam de dood heeft overwonnen. Uit Gods handen ontvangt het een boekrol waarin God zijn plannen voor de toekomst heeft laten opschrijven (Openb. 5).

In de meditatie die ik voor deze samenkomsten schreef heb ik geprobeerd een verbinding te leggen tussen de teksten uit het evangelie naar de beschrijving van Johannes en het lijden van Jezus als het Lam van God.

Het schilderij op de voorkant gemaakt door Jellie Bergsma-Wielinga.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden

Maandag

Het Lam van God ... opgespoord.

Schriftlezing: Johannes 18:1-11

Opsporing verzocht!

Een groot arrestatieteam is vanuit Jeruzalem op weg naar de Olijfberg: een cohort Romeinse soldaten aangevuld met dienaren van de hogepriesters en Farizeeën. Ze zijn gewapend met zwaarden, stokken en speren en voorzien van fakkels en lantaarns op zoek naar Jezus uit Nazaret.

Uit betrouwbare bron is vernomen dat hier, aan de overkant van het Kidrondal, in één van de olijfgaarden Jezus vaak met zijn leerlingen samenkomt. Judas, één van hen, is hun gids.

Het is alsof de evangelist Johannes wil laten zien hoe belachelijk deze arrestatieploeg er uitziet. Alsof Jezus Zich zou verzetten tegen zijn arrestatie. Alsof er een handgemeen te verwachten zou zijn met zijn leerlingen.

Heel het gebeuren speelt zich af in het holst van de nacht! In de nacht gebeuren er wel meer dingen die het daglicht niet kunnen verdragen.

De nacht – dat is zoals Jezus in een gelijkenis vertelt – het moment van dieven en rovers. In de nacht klimmen zij over de muur van de schaapskooi om een lam of een schaap te stelen, te slachten en te vernietigen (Joh. 10:10).

Hoe vernederend moet voor Jezus deze nacht zijn geweest. Als een uiterst gevaarlijke misdadiger wordt het Lam van God door een flink bewapende groep joden en Romeinen opgespoord en gearresteerd. Ze zijn gekomen om Hem uiteindelijk te slachten en te vernietigen. Jezus vormt een gevaar voor hun samenleving en voor hun heilige huisjes. Nee, van de werkelijke betekenis van zijn boodschap hebben ze dan ook helemaal niets begrepen.

Hoe groots, hoe verdraagzaam heeft Jezus deze vernedering ondergaan. Hij is er niet voor weggevlucht, Hij heeft haar verdragen.

En toch ... Opvallend is dat Jezus Zelf de regie in handen houdt.

Niet het arrestatieteam, maar het Lam van God beheerst het toneel. Johannes schrijft: *"Jezus wist precies wat er met Hem zou gebeuren. Hij liep naar hen toe en vroeg: 'Wie zoeken jullie?' Ze antwoordden: 'Jezus uit Nazaret.' 'Ik ben het,' zei Jezus, terwijl Judas, zijn verrader, erbij stond. Toen Hij zei: 'Ik ben het,' deinsden ze achteruit en vielen op de grond."*

Het is alsof zijn woorden elektrisch geladen zijn. Alsof ze door een onzichtbare hand op een geheimzinnige wijze worden aangegrepen en op de grond worden geworpen. Strikt genomen zegt Jezus eigenlijk: "Ik ben." Dat is de naam van God: Jahwe, Ik ben. In confrontatie met Hem kan een mens niet op zijn benen blijven staan. Dat ondervinden ze hier. Onthutst krabbelen ze weer overeind. En dan begint het vragen antwoordspel opnieuw. Jezus 'speelt' als het ware een beetje met hen: 'Ik zei jullie toch al dat Ik het ben. Jullie moeten Mij hebben. Waar wachten jullie nog op? Waarom hebben jullie Me nog niet gegrepen?'

Duidelijk laat Jezus zijn vijanden voelen: 'Jullie kunnen niets tegen Mij beginnen als Ik het niet wil. Met al jullie overmacht en wapens staan jullie machteloos tegenover Mij. Maar als het jullie om Mij te doen is, laat mijn leerlingen dan gaan.' Jezus springt voor zijn leerlingen in de bres. Wat er gaat gebeuren, moet zich alleen aan Hem voltrekken.

Hij is het Lam van God dat geroofd, geslacht en vernietigd zal worden. Uit liefde biedt dit Lam Zichzelf aan. Uit liefde stelt dit Lam Zichzelf ter beschikking. Uit liefde offert het Lam van God Zichzelf op. Jezus gaat sterven voor onze zonden. Gods oordeel gaat zich aan Hem voltrekken. Aan Hem alleen!

Dinsdag

Het Lam van God ... uitgekozen.

Schriftlezing: Johannes 18:12-24

Beter één ... dan het hele volk!

Als de keus gaat tussen één of velen, is de beslissing niet zo moeilijk. Het is immers een zaak van overleven.

Nog maar een paar dagen geleden heeft Jozef Kajafas, de hogepriester van dat jaar, deze profetische woorden gesproken. Hij is de woordvoerder van het Sanhedrin, een geestelijke elite die uit eigen belang moet handelen. Hun positie als leiders van het Joodse volk staat op het spel. Nu het volk zich massaal achter Jezus heeft geschaard moet er hard tegen Hem worden opgetreden. Hij tast hun machtspositie aan. Eén moet sterven voor allen. Beter één ... dan het hele volk!

Het is inmiddels middernacht geworden in Jeruzalem.

Op het moment dat Jezus, het Lam van God, geboeid door het dal van de Kedron, door de Bronpoort de heilige stad wordt binnengebracht zijn op het tempelplein de Levieten nog druk in de weer.

Bij het licht van vele fakkels schrobden zij het tempelplein schoon en brengen ze alles in orde voor de volgende dag. Het is een ongelooflijke drukke dag geweest met al die feestgangers.

Iemand heeft eens uitgerekend, dat er voor de paschaviering zo'n 125.000 feestgangers naar Jeruzalem gingen en dat er – in twee dagen tijd - wel zo'n 18.000 lammeren werden geslacht. Je kunt je wel voorstellen hoe het tempelplein er moet hebben uitgezien: glibberig van het bloed en van de vertrapte schapenmest.

Temidden van al die duizenden geslachte paaslammeren is er die Ene. Door God uitgekozen: Jezus, hét Lam van God.

Ze hebben Hem nu eindelijk in hun macht. Wat in heel het evangelie al voelbaar was en waar ze op aan stuurden, is nu werkelijkheid. Geboeid staat Jezus voor zijn aanklagers en rechters. Maar opnieuw blijken ze geen vat op Hem te krijgen.

Annas - moet je weten - is allang geen hogepriester meer, hoewel hij zijn titel wel behouden heeft (Joh. 18:19,22). Al meer dan vijftien jaar geleden is hij door de Romeinen afgezet. Maar

achter de schermen is hij een belangrijke figuur gebleven. Vijf van zijn zonen zijn hogepriester geweest. En nu bekleedt Jozef Kajafas, zijn schoonzoon, dat ambt.

Annas vraagt Jezus naar zijn leerlingen en zijn leer. Zou Annas werkelijk gedacht hebben dat Jezus een soort samenzwering, een complot, op touw gezet had om heel de bestaande godsdienstige organisatie omver te schoppen?

Jezus doet geen enkele poging om dat misverstand uit de weg te ruimen. Hij verwijst zonder meer naar wat Hij gezegd heeft. Dat was publiek. Iedereen heeft het kunnen horen. 'Ik heb niets achter gehouden', zegt Hij. 'Iedereen kan het u vertellen. Vraag het aan de mensen hier. Zij weten wat Ik gezegd heb. Zij kunnen u precies vertellen wat u wilt weten.'

Iemand van de dienaren geeft Hem daarop een klap in het gezicht. *"Is dat een manier om de hogepriester te antwoorden?"* Maar Jezus laat Zich niet intimideren. *"Als Ik iets verkeerd gezegd heb, zeg dan wat er verkeerd was ..."*

Beter één ... dan het hele volk!

Het komt vaker voor in de Bijbel dat het handelen van mensen verstrengeld is in het handelen van God.

Het komt vaker voor dat die lijnen elkaar vinden in een kruis. Inderdaad, Jezus, de Ene – het Lam van God – ten behoeve van en daarmee in de plaats van velen.

Jezus is daarvoor uitgekozen. Hij is vrijwillig de weg van het lijden gegaan. Het Lam van God heeft willen sterven onder de handen van mensen. Tegelijk heeft Hij daarmee de profetie van Godswege vervuld: 'Beter één ... dan het hele volk'. Wat kan het soms wonderlijk gaan!

Woensdag

Het Lam van God ... gekeurd.

Schriftlezing: Johannes 18:25-40

Het duurt niet lang of het eerste zonlicht verschijnt boven de heuvels van Jeruzalem. Op dat moment zet een Leviet de handen aan zijn mond en roept tot het groepje priesters op het tempelplein: 'De morgenzon schijnt reeds.'

Dat is het sein om de poorten van het tempelcomplex te openen en aan de slag te gaan. Sommige priesters gaan naar de speciale ruimte waar het lam dat deze ochtend geofferd moet worden, vier dagen heeft staan wachten. Ze moeten het keuren: nauwkeurig op gebreken onderzoeken en – wanneer het lam is goedgekeurd - het naar het brandofferaltaar brengen. Daar wordt het offerlam geslacht en het bloed ervan tegen het altaar uitgegoten. Om God en mens met elkaar te verzoenen. Zo begint ook deze dag met het offeren van een lam. Het is echter de laatste keer dat het nog terecht en zinvol gebeurt. Die middag zal het Lam van God dat de zonden van de wereld wegneemt, geofferd worden en daardoor elk ander offer overbodig maken.

Maar eerst moet ook dit Lam van God gekeurd worden. Daarvoor wordt Jezus uitgeleverd in de handen van de Romeinse landvoogd Pontius Pilatus, de man van het recht en van de wet. Als vertegenwoordiger van de keizer in Rome heeft Pilatus het opperbevel over het Romeinse leger en is hij de hoogste instantie in alle rechtszaken.

In verband met de feestdagen in Jeruzalem heeft Pilatus zijn intrek genomen in zijn residentie, de burcht Antonia, een kazerne op de noordwesthoek van het tempelcomplex.

De heren van het Sanhedrin hebben haast. Er moet nog heel wat gebeuren voor het aanbreken van de sabbat. Om zes uur die avond moet alles achter de rug zijn. Daarom mag er geen tijd verloren gaan. Het kan wel eens heel wat voeten in de aarde hebben voordat Pilatus zijn fiat aan hun doodvonnis zal geven.

Pilatus begrijpt al gauw dat de zaak iets met de godsdienst van de Joden te maken heeft. "*Neem Hem dan mee, en veroordeel Hem volgens uw eigen wet*" (Joh. 18:31). 'Het is mijn zaak niet.'

De leden van het Sanhedrin weten van geen wijken. Ze moeten wel met een andere beschuldiging op de proppen komen: 'Hij is een gevaar voor de Romeinen. Hij wil koning worden!' Dat is een beschuldiging die Pilatus niet naast zich neer kan leggen.

Pilatus trekt zich met Jezus terug in zijn residentie en begint aan het gerechtelijk onderzoek. Zijn vragenlijst telt slechts drie vragen waarmee hij Jezus confronteert:

1. *"Bent U de koning van de Joden?"*
2. *"Wat hebt U gedaan?"*
3. *"Wat is waarheid?"*

Als Jezus een revolutionair, een politieke onruststoker was geweest, zou Pilatus dat hebben geweten. Hij had zo zijn inlichtingendienst en informatiekanalen. Dat hoorde bij zijn werk.

Ten diepste begrijpt Pilatus Jezus niet: 'Een koningschap dat niet van deze wereld is ...' Hij vindt het maar geklets in de ruimte. Laat die Jezus van Nazaret zijn ideeën maar houden. Ze leveren geen enkel politiek gevaar op. Het oordeel van de vertegenwoordiger van het Romeinse gezag is uiteindelijk recht en duidelijk: *"Ik heb geen schuld in Hem gevonden."*

Als een gaaf, vlekkeloos en on-schuldig Lam heeft Pilatus Jezus goedgekeurd om geofferd te worden. Straks zal Jezus, het Lam van God - beladen met de schuld van de wereld - op weg gaan naar de offerplaats buiten de muren van de stad Jeruzalem. Daar, op de kruisheuvel Golgota staan al drie kruispalen te wachten op hun slacht-offers. Daar geeft Jezus straks zijn leven ... als het Lam van God ... onschuldig ... in mijn plaats!

Donderdag

Het Lam van God ... overgedragen.

Schriftlezing: Johannes 19:1-16a

Het is een mensonterende vertoning. De soldaten trekken Jezus' kleren uit. Het Lam van God wordt aan een geselpaal gebonden. Dan laten ze hun folterwerktuig met kracht op zijn gebogen rug neerkomen. Voor de Romeinse soldaten is het een routineklus. Maar het is hun niet genoeg om Hem alleen maar te geselen. Ze hebben het woord 'koning' op gevangen. Daarom hangen ze Hem een purperen mantel om en drukken Hem een kroon van doorntakken op zijn hoofd.

Ze hebben er lol in. Ze staan krom van het lachen. Dit is nog leuker dan bij het Romeinse carnaval, dat ze een paar maanden geleden nog gevierd hebben. Dan werd er ook een nepkoning uitgeroepen. Behangen met een purperen koningsmantel en met een kroon op zijn hoofd.

De soldaten willen Jezus alleen maar belachelijk maken: 'Wat een dwaas!' Een schertskoning is Hij, zielig en bespottelijk. Maar wat ze in hun brooddranken lol schreeuwen is waar: Jezus *is* de koning van de Joden!

Pontius Pilatus weet zich met Jezus geen raad. Zijn houding is tweeslachtig. Enerzijds is hij overtuigd van Jezus' onschuld. Anderzijds heeft hij Jezus laten geselen om daarmee de joden tegemoet te komen.

'Ecce homo' – "*Hier is Hij, de mens.*" Met deze woorden toont hij Jezus aan de samengestroomde menigte. Pilatus zal wel bedoeld hebben: 'Kijk toch eens wat een zielig hoopje ellende.'

In het evangelie van Johannes hebben deze woorden een diepere betekenis. "*Hier is Hij, de mens.*" ... Jezus is bij uitstek de mens die aan Gods bedoeling beantwoordt. Hij is de mens, die gehoorzaam tot de dood, Gods wil volkomen doet. Wie wil weten hoe hij mens moet zijn, moet naar Jezus kijken. 'Hier is de mens zoals hij behoort te zijn. Hier is Hij, weliswaar gefolterd en bespot, maar toch.'

In een felle, ongeremde reactie wijzen de geestelijke leiders van het Joodse volk deze mens af. Ze schreeuwen: "*We hebben een wet die zegt dat Hij moet sterven, omdat Hij Zich de Zoon van God heeft genoemd.*" ... Dat hebben ze nooit willen erkennen.

Daarom is hun verzet tegen Jezus zo groot. Daar gaat het ten diepste om. Wie is Jezus? Hij is meer dan een mens. Hij is niets minder dan de Zoon van God!

Pilatus schrikt er van. In wat voor een wespennest is hij terechtgekomen. Bovendien, het zwijgen van Jezus irriteert hem. Je hoort zijn verontwaardiging doorklinken in zijn stem: "*Waarom zegt U niets tegen mij? ... Weet U niet dat ik de macht heb om u vrij te laten of u te kruisigen?*" Maar Jezus zet Pilatus op zijn plaats: 'God zelf geeft u die macht over Mij.'

Het proces tegen Jezus, zijn kruisiging en zijn dood zijn alleen maar mogelijk omdat God de weg daarvoor vrij maakt. Jezus' lijden als het Lam van God is niet puur een menselijke aangelegenheid. Nee, achter al die mensen staat God. Jezus geeft straks zijn leven omdat Hij het Lam is dat God zélf aan de wereld heeft gegeven. Die speelt hier de hoofdrol!

De spanning stijgt. Het is inmiddels "*het middaguur op de voorbereidingsdag van Pesach*" geworden. Dat is precies het moment waarop de inwoners van Jeruzalem en de pelgrims uit de rest van het land met hun paaslammetjes door de straten van de heilige stad op weg zijn naar de tempel. Daar zullen ze hun paaslammeren overdragen aan de priesters om ze te laten slachten voor de pascha-viering.

'Zie je wel, hoe het klopt?', wil Johannes zeggen. 'Zie je hoe God zélf de regie in handen houdt?' Precies op het moment waarop een stroom van duizenden paaslammeren naar de tempel op gang begint te komen, gaat de beslissing vallen dat het Lam van God naar de slachtbank zal worden geleid.

"Toen droeg Pilatus Hem aan hen over om Hem te laten kruisigen." God laat zijn Lam, beladen met onze zonden, naar de offerplaats Golgota gaan. Aan zijn overdragen hangt onze verlossing!

Zaterdag

Het Lam van God ... begraven.

Schriftlezing: Johannes 19:31-42

Tot in detail beschrijft God zelf in zijn Woord (Ex. 12) de voorbereidingen voor de viering van het Pascha. Je weet wel, het grote feest dat het volk van Israël ieder jaar opnieuw moest herinneren aan de uittocht uit het slavenhuis van Egypte.

Ieder gezin in Israël moest een eenjarig lam – zonder vlek of gebrek – (laten) slachten. Het bloed van het paaslam moest zorgvuldig worden opgevangen in een schaal en aan de ingang van het huis worden gestreken.

Het lamsvlees moest worden geroosterd en 's avonds met bittere kruiden en ongegist brood in het verband van het gezin worden gegeten.

O ja, er wat er overgebleven was van het lam: de wol, de huid, de botjes ... dat moest worden verbrand met vuur, voordat de nieuwe dag was aangebroken.

Doordat ze een lam hadden geslacht wisten alle gezinnen dat de engel van de dood aan hun huis voorbij zou gaan. Het bloed van het lam beschermde hen tegen het oordeel dat zich daarbuiten voltrok.

"Het was voorbereidingsdag ..." schrijft Johannes. Het duurt niet lang meer of de zon gaat onder over de heilige stad Jeruzalem. Iedereen is er klaar voor om achter de met bloed bestreken deurposten het feest van de bevrijding te vieren. Maar voordat het Pesach kan worden moet eerst de kruisheuvel Golgota worden opgeruimd. Net zoals het zuurdeeg / het gist dat uit de huizen moest worden opgeruimd voordat het feest van Pesach kan worden gevierd.

Nu waren de Romeinen gewoon om de lichamen van kruiselingen lange tijd te laten hangen. Als een afschrikwekkend middel voor het gewone volk.

Maar de Joodse wet eist dat een ter dood gebrachte misdadiger nog dezelfde dag wordt begraven. Daarom vragen de Joodse leiders van het volk aan Pilatus of de dood van de kruiselingen versneld mag worden door hun benen te breken en of ze de lichamen van de drie van Golgota mogen begraven. De viering van het feest van Pesach staat immers voor de deur.

Ach, wat kan het Pilatus ook schelen. Hij wil niets liever dan dat de rust in Jeruzalem zal terugkeren. Daarom geeft hij zijn soldaten bevel om te doen zoals gewenst wordt.

Maar wat blijkt ... aangekomen bij Jezus kunnen ze niets anders dan constateren dat Hij al gestorven is. De schrift gaat in vervulling: 'Van een paaslam zul je de botten niet breken.' (Ex. 12:46). En om alle twijfel weg te nemen steekt een Romeinse soldaat zijn lans in Jezus' zij: er stroomt bloed en lichaamsvocht uit. Opnieuw is er een schriftwoord: 'Ze hebben hem doorstoken' (Zach. 12:10).

En dan is er – zomaar opeens – een zekere Josef uit Arimatea. In het geheim een leerling van Jezus. Lid van het Sanhedrin. Ook hij 'waagt' zich in het hol van de leeuw van Pilatus en vraagt hem om het lichaam van Jezus. Josef gehoorzaamt daarmee aan de Joodse wet, maar wil ook voor Jezus doen wat hij uit respect voor Hem nog kan doen. Bovendien zegt diezelfde Joodse wet dat een misdadiger niet begraven mag worden in één graf met anderen. Josef bezit blijkbaar een nieuw en ongebruikt graf net buiten de muren van Jeruzalem dat hij graag ter beschikking stelt voor een eervolle begrafenis van Jezus.

Zo wordt het Lam van God buiten de muren van de heilige stad Jeruzalem begraven. Met alle eer en alle respect volgens de Joodse traditie. *"In een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was."*

Inmiddels is de zon ondergegaan. Achter gesloten deuren – bestreken met het bloed van het paaslam – vieren Joodse gezinnen opnieuw Pesach. Ook nu klinkt die ene vraag: 'Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten?' Deze nacht is anders omdat in deze nacht het Lam van God zijn leven heeft willen geven. God zelf heeft voor een lam gezorgd. God zelf heeft ons zijn Zoon gegeven als plaatsvervangend offerlam. Hij heeft onze zonden verzoend, bedekt met het bloed van Jezus. Wie schuilt achter dit bloed is veilig voor het oordeel dat eens komen zal!